

FÜVÉSZKERT

Datolyapálmák, kávé- és kakaócserjék, ausztráliai fapáfrányok, afrikai tejfűvek, mexikói és dél-amerikai kaktuszok, délkeleti ősfenyők, kék-sárga-fehér tündérrózsák, indiai lótuszok, szentjánoskenyérfa, kaukázusi jegyenyefenyő, himalájai sima fenyő, tiszafa, hársfák, csipkebokrok... Ki győzné számba venni, ki tudná felsorolni, leírni mindazt a szépséget, érdekességet, amit itt láthat. A botanikus nyilván ugyanúgy zavarba jönne, mint az egyszerű természetrajongó, ha „leltárba” kellene vennie, mindenestül be kellene mutatnia valakinek a *József Attila Tudományegyetem Fűvészkerjét*, amelyben több mint hater ezer növényt ápolnak harminc katasztrális holdnyi területen. — S vajon kinek jut eszébe a csodálatos nyugalmat árasztó, teljes kikapcsolódást és felüdülést nyújtó botanikus kertben sétálva, hogy mindaz, ami itt körülveszi, idestova ötven éves szorgalmas építgető, telepítgető munka eredménye?

A területet, ahol most a világ minden tájának és szinte minden országának növényei pom-

páznak, 1922-ben vették birtokukba az egyetem botanikusai *dr. Györfly István* professzor vezetésével. Az első növénytelepítések 1925-ben kezdődtek, 1928-ban megfűrték a kertben az első ártézi kutat. 1929—31-ben megépítették az első kezdetleges növényházat, 1931-ben kiasták a mostani nagy tó medrét, megkezdtek a szabadtéri növényállomány telepítését...

A hatalmas lombsátorú tölgyek, az óriási jegyenyefenyők, a földéaki parkból áttelepített indiai lótuszok e kezdet hallgatag tanúi lehetnének?!

Az 1940-ben a fűvészkeri igazgatójává kinevezett *dr. Greguss Pál* professzor kezdeti tevékenységét — mindenekelőtt az 1941/42 évi tavaszi árvizekkel folytatott hatalmas küzdelmet — a kert hosszában és szélén futó mély árkok idézik, amelyek a vissza-

Perui gyertyakaktusz

visszatérő árvíz veszedelmek ellen nyújtanak némi védelmet. S a fák, cserjék, haszon- és dísnövények olyan gazdag állománya, amelyet a felszabadulás után a *sarvasi Pepi-kerttől Kínáig* a világ minden tájáról küldtek ide és telepítettek meg.

A hatalmas, Kossuth Lajos tórinói kertjéből származó perui gyertyakaktusz fölé télen felépíthető, nyáron lebontható modern üvegházat, a citrom, narancs és eukaliptusz fák fölé télen boruló pálmaházat, az egész kertet behálózó, a terület minden pontján szórófejes öntözést lehetővé tevő vízvezetékrendszert Greguss professzor és munkatársai szinte a semmiből teremtették áldozatos munkával. *Azzal a céllal, hogy a kertben összegyűjtse hazánk tájainak és a messzi idegen földrészeknek jellegzetes növényvilágát, a leendő biológus tanárnevezettek, gyógyszerészek oktatásának szolgálatára, a város és környéke lakóinak gyönyörködésére és pihentetésére.* E szép és nemes célokat szolgálja elsősorban a kert azóta is, hogy 1965-ben *dr. Horváth Imre* professzor vette át vezetését. Ha ma belép a látogató a Fűvészkerthé, a kapu mellett egy

széreny külsejű, de a *JATE* Növényéletani és Növényrendszertani Tanszékeinek szerteágazó tudományos munkája szempontjából igen jelentős új épület mellett halad el. Ez az 1971-ben felépült, klímazobákból, laboratóriumokból, dolgozó- és műszerzobákból álló *Fitotron*. Itt, a klímazobákban kondicionáló berendezések segítségével tervszerűen, programozottan szabályozható a hőmérséklet, a fényerősség, a fényszín, a páratartalom, irányítható a levegő mozgása, a széndioxid koncentráció. Vagyis optimális körülmények teremthetők a növénybiológiai vizsgálatokhoz oktatóknak, kutatóknak, hallgatóknak egyaránt. Mint a kalauzoló házigazdák, *dr. Horváth Imre* professzor és *dr. Bodroglóczy György* adjunktus a kerti séta közben elmondták, a tanszéken folyó növényökológiai kutatásokat (azaz a növény és környezete kapcsolatával foglalkozó vizsgálatokat) és a *palinológiai kutatásokat, a pollenanalízist is szolgálja a Fűvészkeri.*

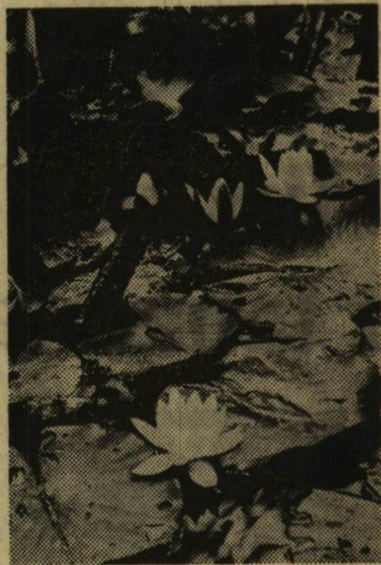
Oktatási szempontból rendkívül fontos a kertnek az a része, ahol a mintegy 530 növényvel a tanárjelöltek számára telepített és a kb. 180 növényvel a gyógyszerészhallgatók számára telepített *rendszerintani gyűjtemények* vannak.

Természetesen a nem kevésbé értékes a Fűvészkeri másik két fő része, a kultúrpark és az arborétum sem.

A kultúrparkban az üvegházak mellett tavaly akváriumot létesítettek. A tizenhárom medencében bölcsőszájú halak, pontylazac-félék, eleveszülő fogaspontyok, és számos más érdekes halfajta látható a víz felszínén úszó saláták, vízi kelyhek és hortenziák, békutajfélék; és egyéb növény érdekességek.

A három-négy éve gyepszőnyegbe telepített, fenyvessel körülvett *Rozárium*-ban 50—60 fajta rózsza szinkavalkádja nyújt csodálatosan szép látványt... A sugaras elrendezésű *arborétum*-ban hét—nyolcszáz fa-faj és cserjeváltozata... minden földrészről. S közöttük madárvédelemre nevelőcéllal *odú- és fészekkiállítás*: — Azért, hogy a kert látogatóit — mint kísérőim mondták — ezzel is a természet szeretetére, a növények, a madarak szeretetére ösztönözzék.

Ebben a csodálatos kertben azt hiszem nem nehéz ilyen érzéseket kelteni a látogatókban. A természetből itt összegyűjtött gazdaság láttán azt hiszem mindenki visszavágyik és ismételt

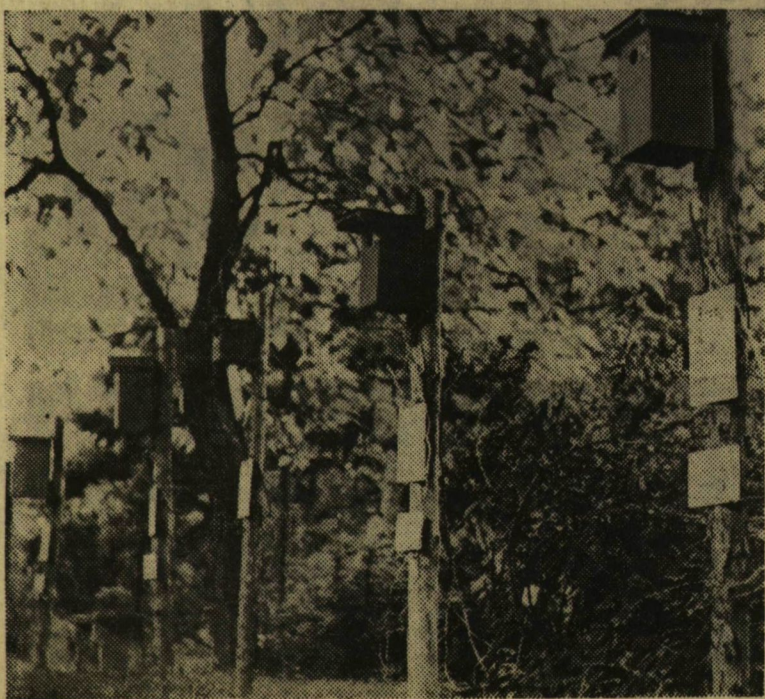

Tavirózsák

kirándulásokat tesz ide. S annak, aki arról érdeklődne, mit is lehet hát látni az egyetem Fűvészkerjében, bevallom, nem tudom szavakba foglalni élményeim. Csak annyit: menjen ki minél többször, aki csak teheti!

Szöveg: SZABÓ MAGDOLNA

Kép: SZÁVAY ISTVÁN

Madárvédelmi kiállítás a kertben

Felvételi vizsgák, a „még felvehető”-t jelentő átlagpontoszámok, tanulmányi átlagok, oktatói tapasztalatok vallanak arról, hogy az utóbbi években a bölcsészkaron tanulók gyengébb eredményeket érnek el, mint a tíz-tizenöt évvel ezelőtti karon tanulók többsége. Kevesebb lenne közöttük a kiemelkedő teljesítményre képes, a szorgalmas, a jó átlagra törekvő? Vagy talán oktatásunk színvonalával lennének problémák? S csak optikai csalódás lenne az, hogy egyre kevesebb a jelenlegi hallgatók között az igazán tanári hivatásra készülő, és több a választott pályája iránt közömbös? És ha így van, vajon mi lehet ennek a magyarázata?

Próbáltam keresni a választ. Az illetékesek, vagyis a hallgatók, az oktatók, a különböző statisztikák véleményéből többek között az derült ki, hogy:

Az 1963/64-es tanévre a magyar—történelem szakosok többségét 19,5 ponttal vették fel, 1971/72-ben ugyanezen a szakon az elért átlag pontszám 17—17,5 volt. Magyar—orosz szakon 1963/64-ben: 19 pont, 1971/72-ben 16,5—17 pont. Orosz—német szakon 1963/64-ben 18 pont, 1971/72-ben 17 pont. Persze igaz az is, hogy egyes szakpárok iránt az utóbbi években visszaesett az érdeklődés, alacsony pontszámmal is be lehet kerülni a karra; de a jelentkezők többsége gyengébb felkészültségű, mint a korábbiak.

„Ha minden kötél szakad”

— Miben lehetnek ennek okai? — kérdeztem — többek között *dr. Vörös László* adjunktustól. — Annak, hogy a hozzánk pályázó és kerülő hallgatók gyengébbek, több okát látom. Például

azt, hogy az utóbbi években *uniformalizálták a pedagógus pályát*. A tanterv és utasítás, a rendelkezés szinte megkötötték a tanári egyéniséget, gépiessé tették a tanítást és ezért sok fiatal, *ambiciózus tanár hagyja ott a pályát*. Ebben része van annak is, hogy sajnos, sok a rossz, tehetségtelen, bürokrata típusú igazgató, akik mellett nem érzik jól magukat az aktív, kezdeményező készségű fiatal kollégák. Nyilván ennek is köszönhető, hogy a *mostani hallgatók közül sokan csak akkor mennének el tanítani, „ha minden kötél szakad”*.

— A felvételi és az egyetemi évek alatt is kiderül — mint *dr. Vörös László* is elmondta —, hogy az utóbbi néhány évben eléggé nagy a visszaesés az átlag tekintetében is, de a kiemelkedő, aktív réteg is hajszálerecskévé szűkült a nyolc—tíz évvel ezelőttiekhez képest.

— Oka?

— Például az, hogy a *felvételi rendszer is, az ösztöndíjrendszer is bizonyos kontraszelektációt jelent az egy tekintetben kiugró tehetségekkel szemben*. Uniformalizáló kötöttséget jelent — és minden érettségi tárgyból jeles elérésére ösztönöz, s ezzel a választott szakra való felkészüléstől von el időt és energiát — az, hogy tíz ponttal lehet jól startolni a felvételin. Itt az egyetemen sem kedvez az ösztöndíjrendszer — ami jelenlegi formájában elsősorban a jó átlagot értékeli — az egy területen kiválóknak.

Beszélgetés közben az előbbiekkel összefüggő egyéb prob-

lémákról is esett szó. Arról például, hogy a *közpiskolákból egyetemre kerülő fiatalok többségében nincs meg az elvont, teoretikus gondolkodásra törekvésnek még az igénye sem*, így eleve kevesebb sikerrel kísérleteznek az egyetemi oktatónál az önálló hallgatói tevékenységre neveléssel.

— Az önálló munka kifejlesztésével minőségileg magasabbrendű követelményt kellene megvalósítanunk az előző éveknel gyengébb hallgatókkal.

A történelem szükséges rossz

Olyan hallgatókkal például, akikre — a történelem szakon felvételiztetők többéves tapasztalata szerint — az *összefüggéseket mellőző, adatszzerű anyagutadás jellemző*. S akik — mint azt *dr. Mérei Gyula* egyetemi tanár kérdéseimre fejtegette:

— Nem olyanok, mint a tíz-tizenöt évvel ezelőtti itt tanult fiatalok, kik leendő hivatásukra, a választott szakterületen való munkálkodásra nagyobb ambícióval, lelkiismeretességgel készültek. Ennek egyik oka talán az lehet, hogy az *érettségi-zettek többsége már az egyetemi jelentkezésnél, mert két szakot kell választania, úgy vélekedik, hogy egy idegen nyelv szakot talán könnyebben elvégezhet, ha mellé a könnyebbnek vélt történelmet választja*. Így azután többségük csupán „szükséges rossz”-nak tartja a történelem szakon elsajátítandó ismereteket és *nem állít fel maga elé igényes követelményeket ebből a tárgyból*. S talán mi, történészek sem állítunk eléjük megfelelően igényes követelményeket és néha kevesebbel is beérjük a sze-

mináriumokon és a vizsgákon, mint a társadalmi tudatformálás szükségletei azt megkívánják. Tudásukkal, teljesítményükkel szemben igénytelenebbek, a korábbi évekhez viszonyítva sajnos jóval igénytelenebbek a hallgatók. Ennek miéértjére sokféle összetevőből kerekedhet ki a válasz.

Keves munkával diplomát szerezni

— Többek között — ahogyan *dr. Nagy László* tanársegéd megfogalmazta — azért, mert a *légkörben a hallgatók között sajnos van valami rossz értelemben vett lezseresség*. Minél kevesebb tanulással szeretnék diplomát szerezni és annak első-sorban anyagi és egzisztenciális előnyeit élvezni. A nyelvszakosok például ma már nem kívánják eszköznek használni a megtanult nyelvet — mint azt a korábbi évek hallgatói tették —, hogy segítségével szélesebb körben tájékozódjanak a világban. Azt csak hiszik és mondogatják, hogy a nyelvszakosok műveltebbek. Többségükről azonban a szemináriumokon kiderül, hogy nem olvasnak lapokat (még magyarul sem!) *nem tájékozódnak, közömbösek az iránt, hogy mi van körülöttük a világban*. Tanulni is csak a vizsgákra tanulnak, akkor is csak „beszedik” az anyagot, egy hét múlva elfelejtik. *Nem célirányosan tanulnak, nem él bennük az, hogy valamikor, valahol majd felhasználják a tanultakat*. *Nincs bennük belső kényszer, kitartás a választott hivatásra való felkészülésben*.

Ismét kérdezhetjük: *miért?* Az oktatók közül többen úgy vélik, oka ennek az eluralkodó közömbösnek, önálló erőfeszítésekre képtelen magatartásnak az is, hogy:

— *Az egyetemre kerülésig hozzászórtak a gyerekek ahhoz, hogy mindent szinte készen kaptak a szüleiktől...*

— Nem mindenki azért nyújt halványabb teljesítményt az egyetemen, mert nem képes többre. Hanem esetleg azért, mert *nem is akar önállóan eredményeket elérni, mert nem is kíván azon a pályán működni, amelyre az egyetemen felkészítik...*

A statisztikák azt bizonyítják, hogy a két idegen nyelv szakot végzett, volt hallgatóink közül az utóbbi három—négy évben feltűnően sokan helyezkedtek el nem tanári pályán, pedig lett volna számukra pedagógus állás. Egyrésztük azonban inkább fordító, kereskedelmi levelező lett, mert ebben a munkakörben nagyvárosban maradhatott...

A problémák felderítése során többen említették azt is, hogy mintha az utóbbi években „kiment volna a divatból a hallgatók között, hogy egymást jobb tanulásra, nagyobb aktivitásra, a pedagógus hivatásra való jobb felkészülésre buzdítsák — s ezen a téren a kari ifjúsági szervezetnek, a kollégiumi kollektíváknak ösztönző szerepe is sajnálatosan elhalványodott”...

Tények, gondolatok. Az „optikai csalódás” hitelét rontó tények, gondolatok. Olyanok, amelyek további gondolkodásra, s úgy vélem, szükségképpen hamarosan cselekvésre is készítenek a bölcsész karon — oktatókat, hallgatókat egyaránt.

Sz. M.